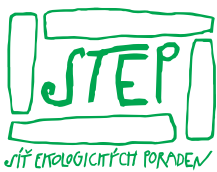

Ekoznačky a sociální standardy

Přehled a použití ve veřejných zakázkách

Vydala Sít' ekologických poraden STEP, 2016

Autorka: Renata Placková

www.ekopradna.cz

www.zeleneuradovani.cz

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.

Použití ekoznaček ve veřejných zakázkách	4
Ekoznačka EU – tzv. EU květina	4
Ekologicky šetrný výrobek – EŠV	5
Der Blauer Engel – Modrý anděl	5
Nordic Ecolabelling – tzv. severská labuť	6
FSC – Forest Stewardship Council	6
Bioprodukty	6
Výpočetní technika	6
Sociální standardy a zodpovědnost	7
Zaměstnání znevýhodněných osob	7
Zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných	7

V předkládaných metodikách se často setkáte s ekoznačkami, směrnicemi a podmínkami pro jejich udělení. Výrobku nebo službě je na základě splnění určitých parametrů udělena ekoznačka. Zda produkt či služba podmínky splňuje, kontroluje nezávislá třetí strana (státní agentura, nezisková organizace apod.). V případě sociálních standardů je situace složitější, protože pro ně neexistuje jednotná certifikace. I zde však lze nalézt cesty, jak tyto požadavky uplatnit – některé ekoznačky pro výpočetní techniku garantují plnění alespoň minimálních sociálních standardů, u produktů ze zemí globálního Jihu je možné požadovat plnění fairtradových principů, je také možné požadovat přednostní zaměstnání handicapovaných nebo dlouhodobě nezaměstnaných.

Použití ekoznaček ve veřejných zakázkách

Ekoznačky jsou udělovány buď pro specifické typy výrobků (např. FSC je pouze pro dřevo a výrobky ze dřeva včetně papíru) nebo existuje graficky stejná značka pro odlišné produktové skupiny (např. ekoznačku EU může mít papír, nábytek, úklidové prostředky a řada dalších věcí).

V posledních letech dochází ke sjednocování pravidel pro udělení národních ekoznaček (např. český Ekologicky šetrný výrobek) s pravidly pro udělení ekoznačky EU. Lze je tedy při výběru považovat za ekvivalentní. Ekoznačky se nemusí týkat jen zboží, ale i služeb. V současnosti je možné se setkat s certifikovanými ubytovacími zařízeními (hotely, Kempy, penziony) a kancelářskými a administrativními službami (značka je určena i pro úřady).

Při zadávání veřejných zakázek je možné u poptávaných výrobků a služeb požadovat splnění standardů (všech nebo některých), které jsou požadovány pro udělení ekoznačky. Tyto standardy garantují skutečně nízkou environmentální náročnost daného produktu a mohou sloužit jako velmi dobré vodítko a požadavek do výběrových řízení. Nicméně není možné požadovat přímo držení některé ekoznačky, uchazeč musí mít možnost prokázat splnění parametrů jiným důvěryhodným způsobem – např. předložením příslušné technické dokumentace. Požadavkům a doporučení zejména pro veřejnou správu se věnují stránky České informační agentury pro životní prostředí CENIA www.zelenakupovani.cz. Při ověřování plnění environmentálních kritérií lze tyto ekoznačky pro stejné produktové skupiny považovat za ekvivalentní.

V textu najdete stručný popis často užívaných a důvěryhodných ekoznaček. Z důvodu licenční politiky některých organizací není u všech ekoznaček jejich grafická podoba.

Ekoznačka EU – tzv. EU květina

Jde o oficiální ekoznačení Evropské unie, kritéria jsou uvedena v platnost rozhodnutím Evropské komise. V ČR jejich udělení zprostředkovává agentura CENIA.

Při výběrových řízeních pro potřeby veřejných institucí lze využít kritéria zejména pro tyto produktové skupiny:

- úklidové prostředky (připravuje se rovněž směrnice pro úklidové služby)
- mycí prostředky do myček a mycí prostředky pro ruční mytí nádobí
- kancelářský a grafický papír
- hygienický papír
- novinový papír
- tištěný papír (týká se externího tisku v tiskárnách)
- produkty ze zpracovaného papíru (archivační systémy, složky apod.)
- osobní počítače
- přenosné počítače
- zařízení k tisku a kopírování
- světelné zdroje
- teplovodní ohřívače
- textilní výrobky
- obuv
- dřevěný nábytek
- dřevěné krytiny
- tvrdé podlahové krytiny
- textilní krytiny
- interiérové a exteriérové barvy a laky
- pěstební substráty
- pomocné půdní látky

Přehled výrobků s ekoznačkou a podmínky pro udělení ekoznačky najdete na www.ekoznacka.cz

Ekologicky šetrný výrobek – EŠV

Jde o českou národní ekoznačku pro různé produktové skupiny, kterou propůjčuje Ministerstvo životního prostředí přes agenturu CENIA. Technické směrnice pro udělení ekoznačky schvaluje ministr životního prostředí a podmínky jsou u většiny směrnic sladěné s požadavky ekoznačky EU pro srovnatelné výrobky. V našich podmínkách je tato ekoznačka více známá a výrobci ji proto často preferují. Ekoznačku mohou získat i výrobky ze zahraničí.

Při výběrových řízeních pro potřeby veřejných institucí lze využít kritéria zejména pro tyto produktové skupiny:

- psací a kreslicí potřeby
- výrobky ze zpracovaného papíru a lepenky
- hygienický „tissue“ papír
- aglomerované materiály na bázi dřeva a výrobky z nich (např. dřevotříska a nábytek z dřevotřísky)
- kovový nábytek
- prací prostředky
- mycí prostředky do automatických myček nádobí používaných v průmyslu a institucích
- prací prostředky používané v průmyslu a institucích
- univerzální čisticí prostředky
- lepidla a tmely ředitelné vodou
- nátěrové hmoty ředitelné vodou
- teplovodní ohříváče
- trubky, tvarovky a potrubní systémy z polyolefinů (alternativy k toxickému pvc, případně olovu)
- zdrsňující posypové materiály z lehkého kameniva pro zimní údržbu pozemních komunikací
- mulčovací materiály ze sběrového papíru

Přehled výrobků s ekoznačkou a podmínky pro udělení ekoznačky najdete na www.ekoznacka.cz

Der Blauer Engel – Modrý anděl

Německá ekoznačka garantovaná spolkovou vládou, se kterou se můžeme setkat na mnoha výrobcích na našem trhu. Součástí loga mohou být některé ověřené údaje o environmentálních kvalitách výrobku, např. „Vyrobeno ze 100% recyklovaného papíru“.

Při výběrových řízeních pro potřeby veřejných institucí lze využít kritéria zejména pro tyto produktové skupiny:

- grafické a tiskařské papíry
- recyklovaný papír
- hygienický papír z recyklovaného papíru
- tiskařské materiály
- tonery pro tisk
- barvy a laky
- počítače, monitory, klávesnice, tisková zařízení (tiskárny, kopírky, multifunkční zařízení)
- výrobky využívající solární energii (kalkulačky, hodiny atd.)
- bezdrátové telefony
- bojler, zásobníky horké vody
- výrobky z recyklovaných plastů
- dřevěný nábytek a materiály na bázi dřeva
- čalouněný nábytek
- netoxické insekticidní přípravky pro interiéry
- čisticí a mycí prostředky

Přehled výrobků s ekoznačkou a podmínky pro udělení ekoznačky najdete v němčině a v angličtině na www.blauer-engel.de.

Nordic Ecolabelling – tzv. severská labuť

Společná ekoznačka severských států (Norska, Švédsko, Finsko, Dánsko a Island) garantovaná radou ministrů. Můžeme se s ní setkat rovněž na výrobcích v ČR. Všechna kritéria jsou na webových stránkách k dispozici také v angličtině.

Při výběrových řízeních pro potřeby veřejných institucí se mohou hodit kritéria zejména pro tyto produktové skupiny:

- Grafický a kopírovací papír
- repasované tonery
- tiskařské služby a tiskové materiály
- dobíjecí baterie
- bílé zboží
- venkovní nábytek a vybavení hřišť
- dřevo a dřevěné výrobky pro venkovní použití
- okna a dveře
- úklidové prostředky a úklidové služby
- suché čištění
- prostředky péče o podlahové krytiny
- prostředky na ruční mytí nádobí
- prostředky pro údržbu lodí a automobilů
- textil

Přehled výrobků s ekoznačkou a podmínky pro udělení ekoznačky najdete v angličtině (a v originále v severských jazycích) na <http://www.nordic-ecolabel.org>.

FSC – Forest Stewardship Council

Progresivní certifikace lesních pozemků a celého zpracovatelského a obchodního řetězce. Vyžaduje zlepšování péče o lesy a efektivní přírodě blízké lesní hospodaření (má přísnější požadavky než PEFC). Certifikuje lesy z různých klimatických oblastí podle příslušných národních standardů. Vylučuje ilegální těžbu dřeva. Uděluje dva typy certifikátů – „čisté“ FSC (veškerá surovina splňuje všechny požadavky) a „smíšené zdroje – FSC mix“ (nadpoloviční většina plní všechny FSC požadavky a přimíchaný materiál musí splňovat jen některé, např. nesmí jít o ilegálně těžené dřevo). Vše o certifikaci, přehled certifikovaných pozemků, zpracovatelů a prodejců na www.czechfsc.cz.

Bioprodukty

Ekoznačka je propůjčována potravinám pocházejícím z ekologického zemědělství. Garantuje šetrné hospodaření, nepoužívání chemických hnojiv a nebezpečných látek, citlivý chov zvířat a péči o krajinu. Podmínky udělení a kontrolu plnění specifikuje zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, příslušné vyhlášky a evropská legislativa. Podmínky udělení jsou přísné a minimálně jednou ročně prochází hospodáři i zpracovatelé biopotravin kontrolou. Všechny biopotraviny vyprodukované v EU jsou povinně označeny evropským logem (lístek z hvězd), všechny české biopotraviny také českou „biozbroú“ (pro biopotraviny z jiných zemí je dobrovolná). Více o ekologickém zemědělství, registr ekologických zemědělců a zpracovatelů biopotravin najdete na webu Ministerstva zemědělství <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>.

Výpočetní technika

V této oblasti existují minimálně dva důvěryhodné certifikační programy: program Evropské komise EU Energy Star® a TCO Development (švédská organizace vlastněná švédskou Konfederací profesních zaměstnanců – Tjänstemännens Centralorganisation). Značení EnergyStar certifikuje (podle průběžně zpřísnovaných kritérií) výpočetní techniku podle spotřeby energie a vyžaduje nízký podíl toxických látek ve výrobcích. Značka TCO Certified, která je nejznámější mezi monitory a notebooky, vyžaduje kromě nízké spotřeby energie i vyloučení některých chemikálií a zejména plnění alespoň minimálních sociálních standardů při výrobě. Požadavky certifikátů, přehled výrobků a další na www.eu-energystar.org a www.tcodevelopment.com.

U sociálních kritérií je rozhodování složitější, pro některé oblasti neexistuje certifikace a je nutné požadovat hledat jiné cesty, jak mohou výrobci prokázat jejich splnění. Komplikované je to zejména u složitých výrobků (např. elektroniky), kde je mnoho subdodavatelů a výroba z velké části probíhá v zemích, kde je dodržování lidských a pracovních práv problematické.

Pro některé produkty existuje fairtradová certifikace – týká se především zemědělských plodin a potravin, bavlny a některých dalších výrobků (kopací míče, latexové rukavice, některé textilní výrobky, rukodělné výrobky). O fairtradových principech, značení a požadavcích je uvedeno více v metodice k nákupu potravin. Nezávislé certifikace týkající se sociálních standardů se objevují také u kamenů (kamenných desek, dlaždic apod.) těžených a opracovávaných zejména v jihovýchodní Asii. Jde o Xertifix, Fair Stone nebo WGDN a více o nich je v metodice věnované zahradnickým produktům a službám. O fairtradových principech v různých oblastech nákupu na www.nazemi.cz.

Certifikace TCO Certified vyžaduje plnění alespoň základních sociálních standardů u veškeré elektroniky, kterou certifikuje, což jsou monitory, displeje, notebooky, smartphony, počítače, dataprojektory, sluchátka. U jiných výrobků je nutné požadovat garance od výrobců v jiné podobě (čestné prohlášení, deklarace apod.).

Zaměstnání znevýhodněných osob

Jednou z možností, jak zohlednit sociální aspekty je preferování takových dodavatelů, kteří zaměstnávají znevýhodněné osoby nebo jde přímo o chráněnou dílnu. Pro toto zvýhodnění může zadavatel použít tři cesty. Způsoby vyhodnocení a bonifikace jsou podrobně uvedené v metodice věnované kancelářským potřebám a archivačním systémům.

a) V kvalifikačních předpokladech, kdy podle § 101 odst. 1 až 6 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, stanoví-li tak zadavatel v oznámení či výzvě o zahájení zadávacího řízení, může se zadávacího řízení účastnit pouze dodavatel, který zaměstnává více než 50 % osob se zdravotním postižením podle zvláštního právního předpisu z celkového počtu zaměstnanců dodavatele. Při použití tohoto ustanovení má zadavatel automaticky bonifikaci 15 % z ceny zakázky.

b) V technické specifikaci může požadovat určité procento plnění zakázky zaměstnanci se zdravotním znevýhodněním. To může být stanoveno jako minimální požadavek (určitý podíl zaměstnanců nebo práce), případně lze bonifikovat každé procento takové práce a tyto zaměstnavatele ve veřejné zakázce zvýhodnit.

c) Jedním z dílčích hodnotících kritérií může být podíl osob se zdravotním znevýhodněním, které se podílejí na plnění zakázky.

Způsob prokázání

Potvrzení Úřadu práce České republiky nebo s potvrzeními nebo rozhodnutími orgánu sociálního zabezpečení, která se týkají osob se zdravotním postižením. Uchazeč zároveň popíše způsob zapojení osob se zdravotním znevýhodněním do plnění zakázky a vyčíslí procentuální podíl jejich práce na plnění zakázky.

Zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných

Zadavatel má možnost vyžadovat zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných na realizaci veřejné zakázky.

K problematice sociálních aspektů veřejných zakázek a zaměstnávání znevýhodněných osob doporučujeme publikaci Gabriely Melkové Společensky odpovědné veřejné zakázky, kterou v roce 2014 vydala Agentura pro sociální začleňování.

Dostupné online: <https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/55/16591-asz_metodika_verejne_zakazky.PDF>

